

Zondag 14 februari 2016 – 1^e zondag 40 dagen tijd

Leizng: Lucas 4 : 1- 13 ‘Op de proef gesteld’

Op de proef gesteld worden, getest worden, dat begint al op jonge leeftijd.

De CITO-toets is er niet alleen voor de kinderen van groep 8, maar met het hele toetstraject wordt al bij de kleuters begonnen. Onze kleindochter van vijf heeft haar eerste toets al gehad. Op de middelbare school volgen proefwerken en examens elkaar op.

En na de vervolgopleidingen worden er proeflessen gegeven, sollicitanten worden aan een assessment onderworpen. Dat alles om te kunnen wegen: wat heb je geleerd - wat zit er in je rugzak? Is dat voldoende?

En kun je dat ook inzetten, toepassen? Maar beproefd worden hoort niet alleen bij erkende opleidingen en officiële aanstellingen. Er bestaat ook nog zoiets als de ‘leerschool van het leven’. Een mens blijft leren, zijn of haar leven lang. En af en toe komt er dan in die leerschool van het leven een soort test, een beproeving. Vaak zijn dat periodes van crisis, wanneer het er echt op aan komt wat jij doet, hoe jij kiest, wat jouw opstelling is, wat jij onderweg uit je rugzak haalt.

Zo’n crisis, zo’n beproeving kan bijvoorbeeld een ernstige ziekte zijn; of het stuklopen van een relatie; of de dood van een geliefde; of problemen met werk. En er zijn crises in groter verband: mensen op de vlucht, epidemieën, oorlogen, economische malaise. Wat hebben wij dan als samenleving in onze rugzak zitten. En hoe zetten wij dat, wat wij aan bagage hebben, in, om problemen op te lossen, de crisis te boven te komen?

Zo'n crisis zoek je niet op. Je zou wel uitkijken. Het overkomt je. Je raakt erin verzeild. Ik geloof ook niet, dat God zo iets voor ons opzoekt, of bedenkt, ons doet toekomen. Toch gebeurt het niet zelden, dat mensen achteraf, als ze zo'n beproeving zijn doorgekomen, zeggen: Het heeft mij toch wel iets goeds gebracht. Ik heb geleerd wat er echt toe doet. Ik heb gemerkt wie mijn vrienden zijn. Ik heb ervaren waar mijn kracht ligt. En daarin heb ik iets van God ervaren.

Daarmee wordt niet gezegd, dat Gods hand ons beproevingen, crises stuurt.
Maar dat Gods hand er wel is in de beproeving, dat God mensen leidt door de beproeving heen.

En van morgen lezen we over de proefperiode die Jezus ondergaat.

Maar anders, het overkomt Hem niet, Hij zoekt hij die proeftijd zelf op, geleid door de Geest.
Veertig dagen vast Jezus in de woestijn. Het is geen vasten van verdriet, maar een concentratiemiddel. Het is een manier om tot een helderder bewustzijn te komen, om alert en wakker te blijven, om zich zo voor te bereiden op de taak die Hem wacht.
De woestijn: dat is leegte, eenzaamheid, honger en dorst, nietigheid, verlatenheid.
Zo zwierf Jezus, vertelt Lukas, door de Geest geleid, en werd hij door de duivel op de proef gesteld. Crisis.
Beproeving. En dat na het hoogtepunt van de doop in de Jordaan.
Na dat moment van door God geraakt te zijn, na die woorden 'Jij bent mijn geliefde Zoon . . .' nu de test.

De examiner is het kwaad in persoon. De duivel. Diabolos, de uiteenwerper, de tweespaltbrenger. De stem die twijfel zaait. Die strikvrage stelt. Die faalangst teweegbrengt. De stem die de uitgesproken liefdesband tussen God en Jezus probeert te splijten, te scheuren.

Een stem van buitenaf, of, erger nog, van binnenuit. 'Als je Gods Zoon bent . . .' Meteen daar wordt de twijfel gezaaid. Ben je wel dat geliefde kind? Laat het dan eens zien.

Wat heeft Jezus in zijn rugzak? Waar put hij uit, om de beproevingen te doorstaan?

Jezus heeft verhalen als zijn bagage. En hij citeert steeds uit het boek Deuteronomium. Verder niets. Geen eten, geen geld, geen toverstok.

De eerste testcase, de eerste verleiding, waar de duivelse examiner mee komt, is die van de onmiddellijke behoeften bevrediging. 'Als je de Zoon van God bent, beveel die steen dan in een brood te veranderen.' Gewoon zorgen dat je krijgt waar je trek in hebt, of waar je behoefte aan hebt. Maakt niet uit hoe.

Maar Israël had in de woestijn geleerd, dat het wél uitmaakt hoe. Door het manna, het brood uit de hemel, hadden ze geleerd niet te graaien, niet te hamsteren, maar te delen en te vertrouwen op de gave van het dagelijks brood.

Die opdracht, die woorden van vertrouwen en delen, daar doelt Jezus op, wanneer hij antwoordt: De mens leeft niet van brood alleen.

De tweede verleiding is die van de macht. De duivel laat Jezus alle koninkrijken van de wereld zien. 'Als je voor mij buigt,' zegt de duivel, 'geef ik je de macht over dat alles.'

Het antwoord van Jezus echter, spreekt niet van macht, niet van heersen, maar van dienen. 'Er staat geschreven: Aanbid de Heer uw God, vereer alleen Hem.'

Eerst de verleiding van het brood: de onmiddellijke behoeftebevrediging, de focus op het consumeren. Dan de verleiding van de macht, de ongebreidelde machtshonger, die tweespalt brengt en strijd. De derde verleiding is een stuk subtieler.

Hij heeft Jezus naar het dak van de tempel geleid - geen betere plek te bedenken. Weer dat twijfel zaaiende zinnetje: 'Áls je de Zoon van God bent - als dat echt zo is- spring dan naar beneden.'

En daarop citeert de duivel de Psalm die wij ook zongen, Psalm 91: 'Want er staat geschreven: Zijn engelen zal hij opdracht geven om over u te waken.

En ook: op hun handen zullen zij u dragen, zodat u uw voet niet zult stoten aan een steen.' Dat is echt een valse, een - gemene verleiding.

Waar juist mensen in diepe crisis gevoelig voor zijn, mensen die echt wanhopig zijn. Eruit stappen of eruit springen, uit het ondragelijke leven in de armen van de dood.

En het lijkt ook nog eens heel gelovig: je geheel en al op God verlaten en op zijn engelen; je laten vallen in Gods hand.

Maar de duivel, die zaaier van mist en verwarring, laat welbewust vier essentiële woorden weg.

In psalm 91 staat: Hij vertrouwt je toe aan zijn engelen die over je waken waar je ook gaat (In de oudere NBG vertaling: op al je wegen.)

Het gaat over mensen die een weg proberen te gaan.

De weg die God ons vraagt te gaan, hoe onvoorstelbaar moeilijk soms ook.
Maar gaande **die** weg zijn er engelen om ons heen.
Voor de derde keer antwoordt Jezus met woorden uit het boek Deuteronomium, waar staat: je zult de Eeuwige niet op de proef stellen.

Hiermee maakt Jezus duidelijk, dat hij Gods bestaan en Gods liefde niet hoeft te bewijzen. 'Als je Gods Zoon bent . . .' Jezus gaat er niet meer op in. Hij gaat eenvoudig de weg die God van Hem vraagt, Hij zal gaan naar Jeruzalem.

Een weg van breken en delen, een weg van bescheiden dienen, van de oude verhalen opnieuw tot leven wekken.

Pas als die weg ten einde is gegaan, kan Jezus zich laten vallen in de armen van de engelen, in de handen van de levende God. Pas als alles is volbracht kan Jezus zeggen: 'Vader, in uw handen beveel ik mijn geest.'

In de leerschool van het leven zoeken we de crisis niet op. We gaan ons niet vrijwillig aan beproevingen onderwerpen. Maar in de leerschool van het geloof, in de kerk of daarbuiten, doen we dat toch eigenlijk wel.
In de veertigdagentijd, die woensdag begonnen is, verplaatsen we ons welbewust in de dorre woeste plekken van het leven. Door mee te leven met mensen die zich daarin bevinden. Door ons te bezinnen op ons eigen gedrag en onze levenshouding. Hoe gaan wij op weg?

Sommigen hebben ontdekt dat vasten, soberder eten, geen alcohol drinken, een goed hulpmiddel kan zijn bij dit meeleven en deze bezinning. Een concentratiemiddel kan het zijn om solidair te zijn met wie niet kunnen eten, van verdriet of door gebrek.

Het kan ook helpen ons bewust te worden van onze consumptiepatronen, onze wijze van voedsel produceren, van handel drijven, onze omgang met de aarde en wat daarop leeft en groeit.

Er zijn verrassend genoeg ook allerlei andere vormen van vasten, van onthouding ontstaan de afgelopen jaren. Vasten van de sociale media, de auto laten staan, geen televisie kijken. Bij al deze vormen van vasten geldt, dat het niet om de prestatie gaat. Het bijzondere van de veertigdagentijd, of je nu wel of niet vast of aan andere vormen van onthouding doet, is dat je er niet voor kunt slagen of zakken. Je krijgt er geen cijfer voor, geen beoordeling.

Als we iets hebben geleerd van Jezus' beproeving in de woestijn, dan is het wel, dat wij niet hoeven te bewijzen dat we geliefde kinderen van God zijn. Die gedachte is een aanvechting, die we terzijde mogen schuiven.

De veertigdagentijd is geen examen, eerder een route een cursus, waarin we kunnen ontdekken en ervaren dat in in soberheid, in leegte en de stilte,
God er is;
dat God ons een weg wijst.

En in echt barre tijden, wanneer het werkelijk crisis is, kunnen dat ervaringen zijn om op terug te vallen.

Dat zo onze weg zal zijn, op weg naar Pasen.
Stap voor stap,
Gaat u mee?

Loosdrecht, Gereformeerde kerk ds. Hillegonda Ploeger